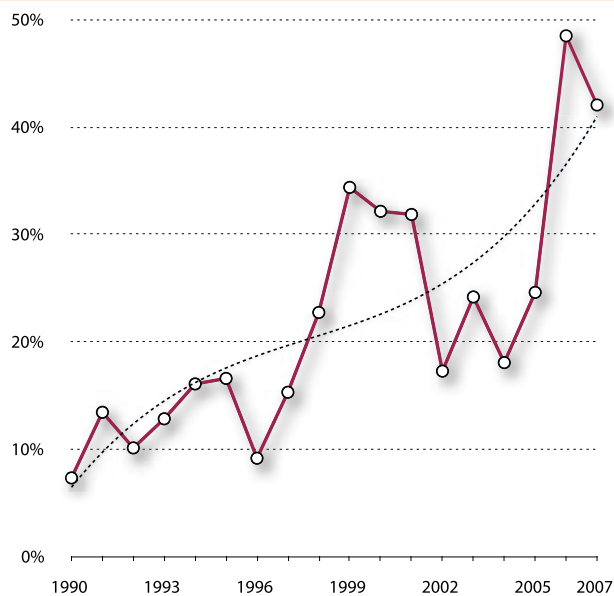

Μελέτη

<http://www.ine.otoe.gr>
<http://ineotoe.wordpress.com>Μισθοί, κέρδη
και απασχόληση
στις τράπεζεςΔιανεμηθέντα
κέρδη
ως ποσοστό
του συνολικού
κόστους
εργασίας

Πηγή: Επεξεργασία ισολογισμών 20 εμπορικών τραπεζών

Το παγκόσμιο χρηματιστικό σύστημα διανύει, κατά την τελευταία διετία, μια από τις δυσκολότερες περιόδους στην ιστορία του. Είναι αναμενόμενο, λοιπόν, να υπάρξει αλλαγή του ρόλου του στην παγκόσμια οικονομία. Κατά πάσα πιθανότητα βρισκόμαστε σε μια φάση εξάντλησης του τραπεζικού αναπτυξιακού υποδείγματος των τελευταίων δεκαετιών και ανάδυσης ενός νέου οικονομικού και χρηματοπιστωτικού περιβάλλοντος. Οι τράπεζες θα εισέλθουν σε περίοδο εκ νέου καθορισμού των δραστηριοτήτων τους με βάση τα νέα δεδομένα. Από εργασιακή άποψη, αυτές οι εξελίξεις θα απαιτήσουν μια νέα γκάμα δεξιοτήτων και γνώσεων των εργαζομένων.

Αποτελεί, επομένως, ανάγκη για το συνδικαλιστικό κίνημα των τραπεζών να προσδιορίσει το τοπίο των επερχόμενων αλλαγών. Για τον λόγο αυτό, η ΟΤΟΕ υλοποιεί σειρά μελετών για ζητήματα που αφορούν στην σημερινή και την μελλοντική θέση των εργαζομένων στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Η μελέτη "Μισθοί, κέρδη και απασχόληση στις τράπεζες", χαρτογραφεί το πεδίο των μισθών, εξετάζει την διανομή της προστιθέμενης αξίας μεταξύ επιχειρήσεων και εργαζομένων, το χάσμα αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών κ.ά.

Είμαστε βέβαιοι ότι η μελέτη αυτή, θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο αφενός για τις ουσιαστικές και τεκμηριωμένες διεκδικήσεις των συνδικαλιστικών στελεχών και αφετέρου για τον δημόσιο διάλογο.

Σταύρος Κούκος
Πρόεδρος ΟΤΟΕ
Πρόεδρος INE - ΟΤΟΕ

η μελέτη

Ο σκοπός της μελέτης είναι να περιγράψει την εξέλιξη της απασχόλησης, των μισθών, της παραγωγικότητας και των κερδών στον τραπεζικό κλάδο της Ελλάδας, καθώς και να προσδιορίσει τους παράγοντες μισθολογικών ανισοτήτων ή διαφοροποιήσεων.

Πιο συγκεκριμένα, σε ό,τι αφορά τους μισθούς, η μελέτη θέτει τα εξής ερωτήματα: Ποιο είναι το επίπεδο των αμοιβών στις τράπεζες σε διεθνή σύγκριση, είτε ως κόστος είτε ως αγοραστική δύναμη, πώς εξελίχθηκαν οι πραγματικές αποδοχές των εργαζομένων στις τράπεζες και πώς οι αυξήσεις τους συγκρίνονται με τις αυξήσεις της παραγωγικότητας, έτσι ώστε από την σύγκριση να γίνει φανερό αν υπήρξαν αλλαγές στην διανομή της προστιθέμενης αξίας μεταξύ επιχειρήσεων και εργαζομένων, ποιοι είναι οι καθοριστικοί παράγοντες που διαφοροποιούν τους μισθούς στις τράπεζες μεταξύ εργαζομένων με διαφορετικό εκπαιδευτικό επίπεδο, επαγγελματική πείρα, τύπο της σύμβασης εργασίας, μέγεθος της επιχείρησης, κάλυψη από συλλογική σύμβαση κλπ. Ακόμη, η μελέτη περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο για το χάσμα αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών στις τράπεζες, στο οποίο θέτει το ερώτημα ποιο είναι το μέγεθος των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών αφού αφαιρέσουμε από το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων το τμήμα εκείνο του χάσματος που εξηγείται από τα διαφορετικά δημογραφικά, εκπαιδευτικά και εργασιακά χαρακτηριστικά ανδρών και γυναικών.

Στο Newsletter αυτό γίνεται παρουσίαση μόνον ορισμένων αποτελεσμάτων της μελέτης.

Αριστοτέλης Λάκκας

Διευθύνων Σύμβουλος INE - ΟΤΟΕ

διεθνείς συγκρίσεις

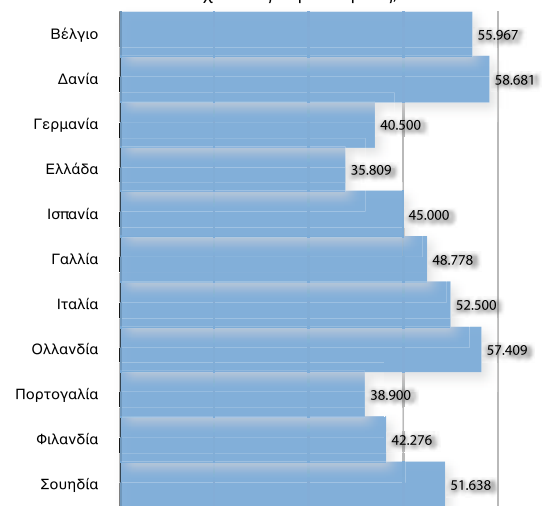
Το πιο πρόσφατο έτος για το οποίο υπάρχουν συγκρίσιμα στοιχεία της Eurostat για τις περισσότερες χώρες της ΕΕ-15 (συγκεκριμένα για 11 χώρες) είναι το 2007. Οι μέσες ετήσιες μικτές αποδοχές στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ελλάδας, το 2007, υπολογισμένες σε ευρώ και τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες, ήταν κατά 27,0% μικρότερες από τον αντίστοιχο μέσο όρο των υπολοίπων χωρών μελών που περιλαμβάνονται στη σύγκριση.

Εντούτοις, οι αμοιβές, από την πλευρά των μισθωτών αποτελούν εισόδημα. Ως εκ τούτου, η σύγκριση της αγοραστικής τους δύναμης είναι προτιμότερο να μην γίνεται σε τρέχουσες συναλλαγματικές ισοτιμίες, αλλά σε Ισοτιμίες Αγοραστικής Δύναμης, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τους τις διαφορές στο επίπεδο των τιμών μεταξύ των διαφορετικών χωρών. Από την σύγκριση των μέσων μικτών ετήσιων αποδοχών του χρηματοπιστωτικού τομέα σε Ισοτιμίες Αγοραστικής Δύναμης, προκύπτει ότι η αγοραστική δύναμη των αποδοχών στην Ελλάδα είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη.

Πιο συγκεκριμένα, η αγοραστική δύναμη των αμοιβών στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ελλάδας, το 2007, ήταν κατά 10,4% μικρότερη από τον μέσο όρο των άλλων δέκα προηγμένων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τις οποίες συγκρίνουμε τις ελληνικές επιδόσεις.

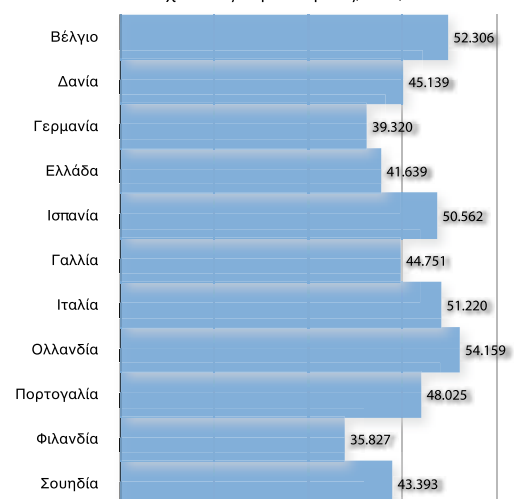
Το διαφορετικό επίπεδο παραγωγικότητας που επιτυγχάνει κάθε χώρα, δεν δικαιολογεί την διαφορά που παρατηρείται στις αποδοχές μεταξύ Ελλάδας και άλλων χωρών της ΕΕ, ακόμη και μετά την διόρθωσή της με τις Ισοτιμίες Αγοραστικής Δύναμης, διότι το επίπεδο της παραγωγικότητας της εργασίας, για το έτος 2007, στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ελλάδας δεν υστερεί έναντι του μέσου όρου των άλλων χωρών της ΕΕ. Ως αποτέλεσμα, το εισοδηματικό μερίδιο της εργασίας στο προϊόν του χρηματοπιστωτικού τομέα ανερχόταν το 2007 σε 46,8% και ήταν από τα χαμηλότερα μεταξύ των άλλων χωρών μελών. Ο ρυθμός μεταβολής της παραγωγικότητας της εργασίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα της Ελλάδας ανήλθε σε 7,4% ετησίως (2000-2007) ενώ οι μέσες ακαθάριστες αποδοχές αυξήθηκαν μόνον κατά 2,9%. Υπήρξε, έτσι, αναδιανομή του προϊόντος σε βάρος των εργαζομένων η οποία ήταν από τις μεγαλύτερες στην Ευρώπη.

Ακαθάριστες αποδοχές ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ ετησίως, 2007

Πηγή: Eurostat

Ακαθάριστες αποδοχές ανά απασχολούμενο σε χιλιάδες ευρώ ετησίως, 2007, σε ΙΑΔ*

*ΙΑΔ = Ισοτιμίες Ισοδύναμης Αγοραστικής Δύναμης

Πηγή: Eurostat

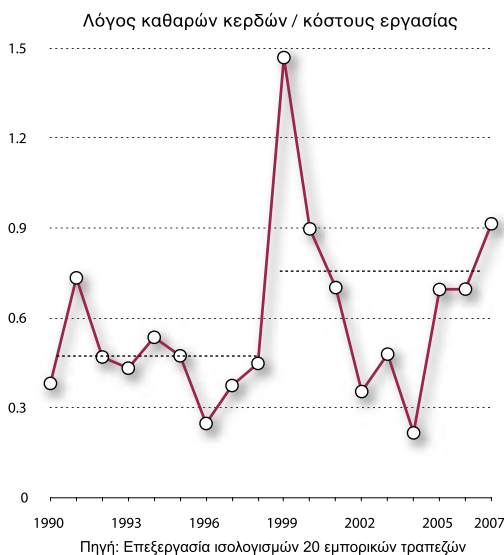
* Οι Ισοτιμίες Αγοραστικής Δύναμης μας επιτρέπουν να συγκρίνουμε την αγοραστική δύναμη των μισθών μεταξύ χωρών με διαφορετικό κόστος ζωής.

πώς εξελίχθηκαν μισθοί και κέρδη

Αντίστροφη πορεία, σε σχέση με το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος έχουν ακολουθήσει οι δείκτες της κερδοφορίας. Τα μικτά κέρδη των 20 μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζών πενταπλασιάστηκαν σε σταθερές τιμές (δηλαδή ως αγοραστική δύναμη) μεταξύ 1989 και 2007. Η διατήρηση των κερδών σε υψηλά επίπεδα σχετίζεται με την ανοδική πορεία του δανεισμού των νοικοκυριών, το άνοιγμα μεταξύ επιτοκίων δανεισμού και καταθέσεων, την αύξηση των προμηθειών, τη μείωση του πραγματικού κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος, τα φορολογικά ευεργετικά κίνητρα και τον συνεχιζόμενο τεχνολογικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό των τραπεζών (συμπεριλαμβανομένων των νέων προϊόντων).

Η αναλογία καθαρών κερδών / κόστους εργασίας παρουσίασε μεγάλες βραχυχρόνιες διακυμάνσεις, πλην όμως ακολούθησε ανοδική πορεία στο σύνολο της περιόδου 1990-2007: ενώ στην δεκαετία του 1990 τα καθαρά κέρδη κυμάνθηκαν περί το 45% των συνολικών αμοιβών εργασίας, κατά την δεκαετία του 2000 κυμάνθηκαν περί το 75%. Υπήρξε έτσι, στο σύνολο της περιόδου, ανοδική τάση.

Σημαντική αύξηση παρουσίασε και ο λόγος των διανεμηθέντων κερδών προς το σύνολο των καταβληθέντων αμοιβών εργασίας: ενώ τα διανεμηθέντα κέρδη δεν υπερέβαιναν το 20% του συνολικού κόστους εργασίας μέχρι το 1997, κυμάνθηκαν σε επίπεδο που υπερέβαινε το 30% στην δεκαετία του 2000.

Κατά το 2006-2007 το ύψος των διανεμηθέντων κερδών ήταν συγκρίσιμο με το ήμισυ του συνόλου των καταβληθέντων αμοιβών εργασίας. Κατά τα έτη 1990-2007, η φορολογική επιβάρυνση των τραπεζών ακολούθησε φθίνουσα πορεία. Οι καταβληθέντες φόροι ως ποσοστό των φορολογητέων (μικτών) κερδών κυμάνθηκαν περί την μέση τιμή 35% στην διάρκεια της δεκαετίας του 1990. Αντιθέτως, κατά τα έτη 2000-2007, η αντίστοιχη μέση τιμή περί την οποία κυμάνθηκαν οι φόροι επί των κερδών ήταν 25% (με εξαίρεση το έτος 2004, όταν το αντίστοιχο ποσοστό ανήλθε σε υψηλά επίπεδα). Κατά το 2007, οι καταβληθέντες φόροι ήταν μικρότεροι από το 1/5 των μικτών κερδών.

η κατανομή των αποδοχών

Οι μέσες ακαθάριστες ωριαίες αποδοχές της εργασίας στον χρηματοπιστωτικό τομέα ανέρχονταν το 2006 σε 13 ευρώ ωριαίως ή 2170 ευρώ μηνιαίως σε σημερινές τιμές (2009). Οι διάμεσες αποδοχές, σε σημερινές τιμές, ανέρχονταν σε 12,1 ευρώ ανά ώρα ή 2000 ευρώ μηνιαίως.

Η διασπορά των αποδοχών γύρω από την μέση τιμή ήταν αρκετά υψηλή, έτσι ώστε το 25% των μισθωτών αμείβονταν με μικτές ωριαίες αποδοχές μικρότερες των 1520 ευρώ μηνιαίως (σε τιμές 2009), ενώ το 25% όσων είχαν υψηλότερες απολαβές αμείβονταν με 2660 έως 4500 ευρώ σε τιμές 2009 (από τους υπολογισμούς έχουν εξαιρεθεί οι αποδοχές άνω των 4500 ευρώ).

Ο διάμεσος μισθός ανερχόταν σε 12,1 ευρώ, άρα το επίπεδο κάτωθεν του οποίου ορίζουμε έναν μισθωτό ως χαμηλόμισθο βρισκόταν στα $(2/3) * 12,1 = 8,1$ ευρώ ανά ώρα εργασίας το 2006. Από την κατανομή των αμοιβών προκύπτει ότι 16% περίπου των εργαζομένων στις τράπεζες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως χαμηλόμισθοι συγκρίνοντας τις αποδοχές τους με αυτές των συναδέλφων τους στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Εντούτοις, εάν θεωρήσουμε ως κριτήριο τις διάμεσες ωριαίες αποδοχές στο σύνολο της οικονομίας, τότε μόνον το 3,5% των απασχολούμενων στον χρηματοπιστωτικό τομέα θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως χαμηλόμισθοι.

γιατί διαφοροποιούνται οι αμοιβές

Από την επεξεργασία των στοιχείων της Έρευνας Διάρθρωσης και Κατανομής Αμοιβών της ΕΣΥΕ για το έτος 2006 προκύπτει εξίσωση των ατομικών αποδοχών, σύμφωνα με την οποία προσδιορίζονται οι πιο σημαντικοί παράγοντες διαφοροποίησης των αμοιβών στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Προκύπτει από την ανάλυση αυτή ότι οι τρεις σημαντικότεροι παράγοντες αύξησης του ατομικού μισθού είναι το πτυχίο πανεπιστημίου (+34,9%), η κατάληψη θέσης διευθυντικού στελέχους (+24,0%) και η προϋπηρεσία (+2,9% ανά έτος προϋπηρεσίας). Με βάση αυτές τις τρεις πιο κρίσιμες μεταβλητές, το εργατικό δυναμικό του χρηματοπιστωτικού τομέα ταξινομείται στις εξής συμπληρωματικές μερίδες:

1α. Τα ανώτατα διευθυντικά στελέχη με μέσες μικτές αποδοχές υψηλότερες των 24 ευρώ ανά ώρα σε τιμές 2006 (33 ευρώ ανά ώρα και περίπου 4500 ευρώ ετησίως σε τιμές 2009), που ανέρχονταν, το 2006, σε περίπου 4,5% του εργατικού δυναμικού του χρηματοπιστωτικού τομέα.

1β. Τα υπόλοιπα διευθυντικά στελέχη (ποσοστό 5,1% των απασχολούμενων) με μέσες μικτές αποδοχές 17,1 ευρώ ανά ώρα (σε τιμές 2006).

1γ. Οι πτυχιούχοι πανεπιστημίου με προϋπηρεσία μεγαλύτερη των 15 ετών, που ανέρχονταν σε ποσοστό 11,3% των εργαζομένων, με μέσες μικτές αποδοχές 17,3 ευρώ ανά ώρα.

2α. Οι πτυχιούχοι δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με προϋπηρεσία μεγαλύτερη των 15 ετών, και μέσες ακαθάριστες αποδοχές 13,2 ευρώ ανά ώρα.

2β. Οι πτυχιούχοι πανεπιστημίου με προϋπηρεσία μικρότερη των 15 ετών, που ανέρχονταν σε ποσοστό 21,2% των εργαζομένων, με μέσες μικτές αποδοχές 11,3 ευρώ ανά ώρα.

2γ. Οι πτυχιούχοι δευτεροβάθμιας και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ποσοστό 35,9%) με μέσες ακαθάριστες αποδοχές 9,3 ευρώ ανά ώρα.

είναι υψηλοί οι μισθοί στις τράπεζες;

Ο μέσος μισθός στις τράπεζες είναι κατά 34,3% υψηλότερος από τον μέσο μισθό στην υπόλοιπη οικονομία. Το μεγαλύτερο μέρος αυτής της διαφοράς οφείλεται στο γεγονός ότι στις τράπεζες απασχολείται εργατικό δυναμικό υψηλότερου εκπαιδευτικού επιπέδου, το οποίο, επιπλέον, έχει αποκτήσει μεγάλη επαγγελματική πείρα.

Χρησιμοποιώντας τις μεταβλητές που αναφέρονται στην προηγούμενη ενότητα, εκτιμώνται, για τον χρηματοπιστωτικό και τον μη χρηματοπιστωτικό τομέα της οικονομίας εξισώσεις μισθών των οποίων τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό πτυχιούχων πανεπιστημίου και η μακρότερη επαγγελματική πείρα των εργαζομένων στον χρηματοπιστωτικό τομέα εξηγούν αντίστοιχα 5,1% και 14,7% της συνολικής διαφοράς (34,3%).

Οι εργαζόμενοι στις τράπεζες έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά από τους εργαζόμενους στην υπόλοιπη οικονομία

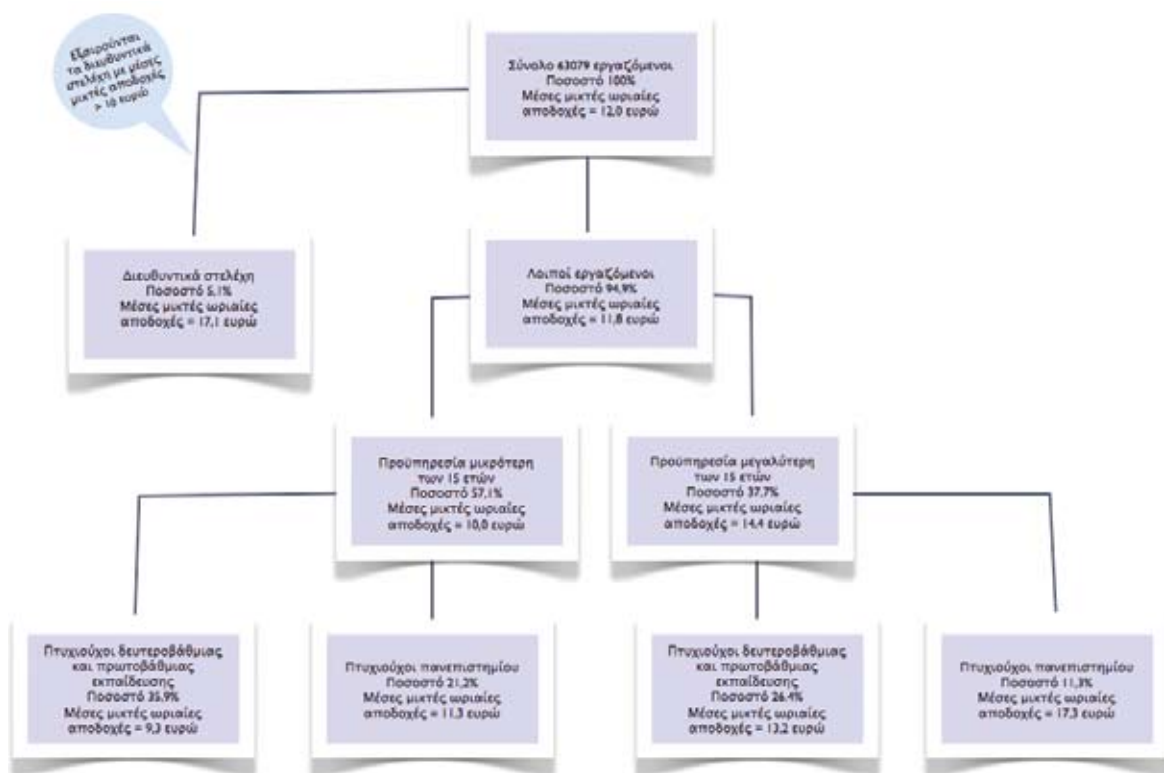
Το διάγραμμα διαβάζεται ως εξής: Οι πτυχιούχοι πανεπιστημίου αποτελούν το 36% του εργατικού δυναμικού των τραπεζών έναντι 20% στην υπόλοιπη οικονομία.

Συνολικά, τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των εργαζομένων μεταξύ των δύο τομέων εξηγούν το 21,3% από το 34,3% της παρατηρούμενης διαφοράς μεταξύ των μέσων μισθών των δύο τομέων, δηλαδή τα 2/3 της διαφοράς.

Σε ό,τι αφορά την υπόλοιπη διαφορά (13,0%), οφείλεται στο γεγονός ότι οι δύο τομείς αμείβουν σχεδόν εξίσου το πανεπιστημιακό πτυχίο και την προϋπηρεσία (δηλαδή την απόκτηση επαγγελματικής πείρας), πλην όμως, ο χρηματοπιστωτικός τομέας αμείβει το πτυχίο Λυκείου, των ΤΕΙ, των ΤΕΕ και των ανώτερων σχολών με πολύ υψηλότερες αποδοχές από όσο ο μη χρηματοπιστωτικός τομέας. Άλλη σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο τομέων είναι η μεγάλη αρνητική επίπτωση που έχει η σύναψη σύμβασης ορισμένου χρόνου στον μη χρηματοπιστωτικό τομέα της οικονομίας σε αντίθεση με τις τράπεζες. Οι διαφορές αυτές στον διαφορετικό τρόπο που οι δύο τομείς αμείβουν την εργασία των αποφοίτων Λυκείου, ΤΕΙ, ΙΕΚ κλπ, και τις συμβάσεις ορισμένου χρόνου, δημιουργούν διαφορά 12,2% στις μέσες μισθολογικές αποδοχές των δύο τομέων.

Τα παραπάνω συμπεράσματα δείχνουν ότι η διαφορά μεταξύ των μισθών στις τράπεζες και στην υπόλοιπη οικονομία, δεν θα έπρεπε να αποδίδεται σε υποτιθέμενη ιδιοποίηση, εκ μέρους των εργαζομένων, προσόδων που θα σχετιζονταν με την υψηλή κερδοφορία στον τραπεζικό κλάδο.

κατηγορίες εργαζομένων

Οι αποδοχές είναι σε τιμές 2006. Ο συντελεστής μετατροπής 2009/2006 είναι 1,1.